

Jaarverslag 2022

Vriendenkring van De Heimanshof a/d Wieger Bruinlaan', Wieger Bruinlaan 1-7,
2132AW Hoofddorp, tel. 023 5629124, www.deheimanshof.nl

Inhoud

1.	Behoud door ontwikkeling	4
2.	Heroriëntatie op profiel De Heimanshof	5
3.	Vereniging De Heimanshof	7
	Vrijwilligers	7
	Bestuurlijke kracht	8
	WBTR en Huishoudelijk reglement	8
	Relatie met de gemeente	9
	Werving plantenkenners	9
	Fondsenwerving	9
	Jeugd.....	9
	Struinkids	9
	Vrijwillige trainees - jongeren.....	10
	Inspiratiebron voor natuurbeleving voor bewoners van Haarlemmermeer en stimulator om in actie te komen.....	11
	Inspireren met een unieke diversiteit	11
	Behoud biodiversiteit- lees het complete tuinverslag in de bijlage	11
	Inspireren met voorbeelden.....	12
	Inspireren door ervaren	13
	Inspireren door mee te werken	13
	Struintuin en bomenpad.....	14
4.	Binden van mensen met liefde voor de natuur.....	15
	Zichtbaar zijn	15
	Binden van ons vrijwilligersteam	15
	Binden van plantenkenners	16
	Binden van de buurt.....	17
	Binden via samenwerken	17
5.	Kenniscentrum inheemse natuur Haarlemmermeer	18
	Natuur- en Duurzaamheidseducatie (NDE-lessen)	18
	Opleiding eigen vrijwilligers	19
	Insecten in de tuin	19
	Educatie in de tuin	19
	Educatieproject in de kassen.....	20
	Stages en projectonderwijs.....	20
	Nog stappen te zetten	21

6.	Breed maatschappelijk draagvlak	22
	Amstelring dagbesteding op De Heimanshof	22
	Bedrijven contacten	22
	Bedrijfsvrienden.....	22
	Beursvloer Haarlemmermeer.....	23
	Natuurwerkdagen.....	23
	Samenwerking met natuurpartners.....	23
	Samenwerking met de wijk	23
	Droomproject.....	24
7.	Beheer gebouwen en kassen	25
	Kijkdoos.....	25
	Kassen.....	25
	Boomhut en bomenpad.....	25
	Van garage naar magazijn.....	26
	Bijlage 1	27
	Tuinverslag 2022 van heemtuin 'De Heimanshof' in Hoofddorp.....	27
	Bijlage 2 Grondwater in de peiling	34

1. Behoud door ontwikkeling

Wat een mooi jaar hebben we achter de rug! De heemtuin kwam na twee lastige Coronajaren weer helemaal tot leven. Een paar duizend schoolkinderen speurden weer door de tuin op zoek naar natuurontdekkingen of leerden groenten telen. Op de werkdagen als NLdoet en de Natuurwerkdagen in november mochten we grote groepen van bedrijven ontvangen. We gingen samenwerking aan met nieuwe organisaties en bedrijven. We boden een natuurleerschool aan diverse studenten. En onze vrijwilligers.... zij werkten onvermoeibaar en met enorm veel enthousiasme mee in de tuin en aan de organisatie van onze activiteiten, onder begeleiding van onze beheerder Jan.

We zetten mooie stappen op weg naar onze stip op de horizon: 2025, ons 50-jarig bestaan. Stappen die in onze ogen nodig zijn om dit prachtige stuk natuur midden in Hoofddorp te behouden. Want waar kan je in Haarlemmermeer meer leren over de samenhang in de natuur dan in De Heimanshof. De biodiversiteit die wij in stand weten te houden (met zo'n 700 vooral inheemse plantensoorten), is uniek; zelfs in vergelijking met andere heemtuinen in Nederland. Dat bleek uit een onderzoek van de Amerikaanse student Keenan Porter die onderzoek deed naar het fenomeen heemtuinen in Nederland (zie pagina 15).

We blijven stappen zetten. Dromen zelfs over mogelijkheden om nog meer mensen van deze unieke plek te laten genieten en hun te inspireren om zelf actief aan de slag te gaan met groen en duurzaamheid (pagina 24).

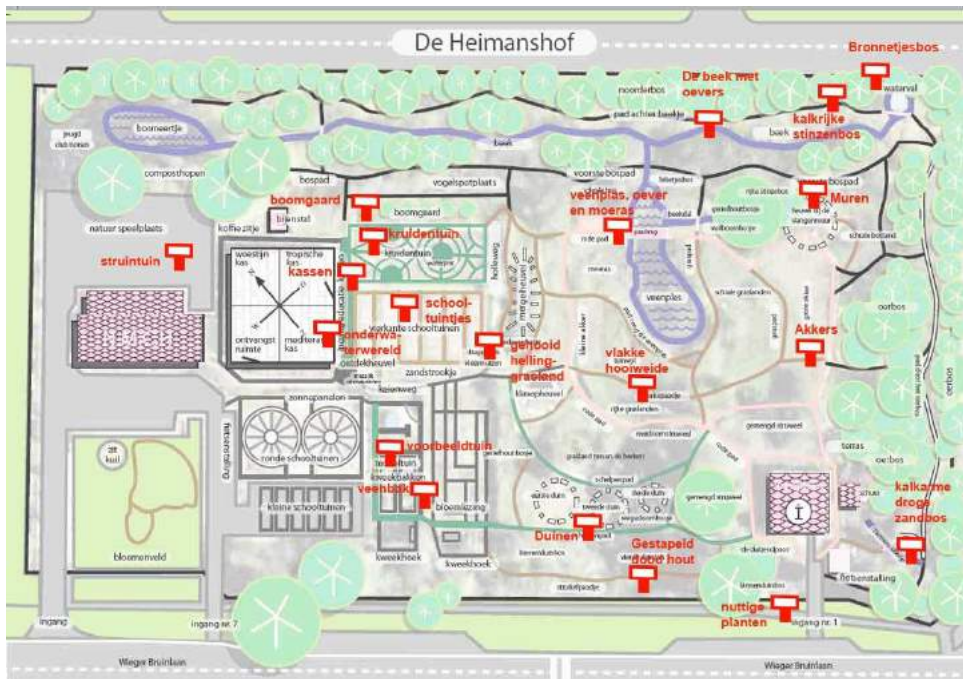
Dank aan iedereen die zich in 2022 heeft ingezet voor De Heimanshof en speciaal aan onze vrijwilligers en beheerder Jan.

Namens het bestuur van De Heimanshof,

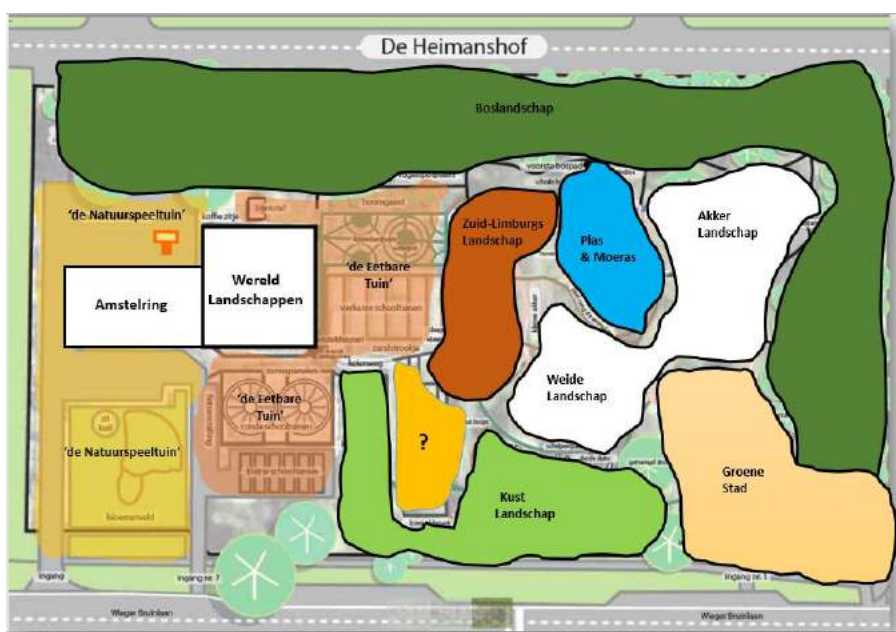
Ans Röling
Voorzitter

2. Heroriëntatie op profiel De Heimanshof

In de winter van 2021/2022 hebben we ruim de tijd genomen om het gewenste profiel van De Heimanshof in 2025 met elkaar te bespreken. Dit als uitwerking van het beleidsplan 2021-2025 'Op weg naar goud'. In de afgelopen 47 jaar is de inzet geweest om zoveel mogelijk verschillende biotopen uit heel Nederland zichtbaar te maken in de tuin. (zie onderstaand overzicht) We hebben geconstateerd dat het niet haalbaar is om dit vol te houden gezien de arbeid en financiën die dat zou vragen.

We hebben ervoor gekozen om de focus te verleggen van biotopen naar landschappen, en van heel Nederland naar het West-Nederland.

Met deze landschappen kunnen we de ontstaansgeschiedenis van Haarlemmermeer illustreren. Dit wordt een van de verhalen die we in de tuin willen vertellen. Daarnaast ontwikkelen we drie andere thema's waarmee we aansluiten op duurzaamheid en klimatologische veranderingen: de Groene stad, de Eetbare tuin en de Natuurspeeltuin.

Het Zuid-Limburgs landschap blijft in het hart van onze tuin en zal de plek worden waarin wij onze naamgever Eli Heimans centraal stellen. Hij legde samen met Jac.P. Thijsse de basis voor het natuuronderwijs en de natuurbescherming in Nederland. Op latere leeftijd raakte hij steeds meer gefascineerd door de bodem, de geologie, en verplaatste zijn werkterrein naar Zuid-Limburg.

Met de Wereldlandschappen in de kassen kunnen we onze bezoekers laten zien waar een aantal algemene voedingsmiddelen vandaan komen, hoe deze groeien en welke invloed deze hebben op duurzaamheids- en klimaatproblemen op wereldschaal.

Het parapluproject dat boven de hele tuin hangt, is het borgen van de waterkwantiteit en waterkwaliteit. Door de klimatologische veranderingen zijn er steeds meer periodes van hevige regenval en langdurige droogte. Zoet water is essentieel voor de instandhouding van de biodiversiteit in onze tuin. We zetten daarom maximaal in op het vasthouden van regenwater.

We zien de volgende fasering van de genoemde ontwikkelingen:

2023 – 2024	Watermanagement: verbeteren van de waterkwaliteit en waterkwantiteit in de tuin.
2022-2023	Realisatie project 'De Eetbare stad' (inmiddels afgerond)
2023-2024	Realisatie project 'De Groene stad'
2023-2025	Realisatie project 'Zuid-Limburgs landschap'

De realisatie is afhankelijk van de beschikbare menskracht en financiële middelen de komende jaren.

Herinrichting kruidentuin

3. Vereniging De Heimanshof

De vereniging is afgelopen jaar in een mooie flow gekomen. We mochten een flink aantal nieuwe, enthousiaste vrijwilligers verwelkomen. Samen met de incidentele vrijwilligers (NLdoet en natuurwerkdagen) hebben zij enorme hoeveelheden werk in de tuin en bij de organisatie van activiteiten verzet. Steeds meer organisaties, bedrijven en losse bezoekers weten de weg naar de heemtuin te vinden. Die samenwerking werkt wederzijds heel inspirerend. Dankzij de inzet van iedereen zijn we erin geslaagd om ons Activiteitenplan 2023 grotendeels uit te voeren en zijn we weer stappen dichterbij ons gewenste plaatje gekomen van De Heimanshof in ons gouden jaar 2025.

Vrijwilligers

In de afgelopen jaren is een wisseling van de wacht in het vrijwilligersbestand geweest. De vrijwilligers van het eerste uur zijn door leeftijd of fysiek ongemak teruggetreden en een nieuwe generatie heeft het stokje over genomen. Eind 2022 zijn we een cursus gestart om hen (nader) kennis te laten maken met de heemtuin. In deze cursus is onder meer de bijgestelde visie op de tuin gepresenteerd zoals die in 2022 is vastgesteld. We laten de ambitie om de landschappen van heel Nederland te tonen los en focussen op West-Nederland. Daarnaast haken we in op actuele thema's zoals de gevolgen van de klimaatverandering, stadsnatuur en duurzame voeding. Het enthousiasme bij de cursisten was groot. Er deden 24 vrijwilligers mee. De cursus krijgt een vervolg in de vorm van 'scholing op maat' waarbij gekeken wordt of vrijwilligers zich willen specialiseren in een landschap of een bepaalde taak.

Het bestuur heeft dit jaar, mede als gevolg van de risico-inventarisatie in het kader van de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen, extra aandacht besteed aan veilig werken. Dit werd zichtbaar in de vorm van een scholing van beheerder en de verantwoordelijk bestuurder (cursus bij Landschap Noord-Holland), uitgebreidere werkinstructie, sterke aanbeveling voor werken met handschoenen en veiligheidsschoenen in de tuin, meer beschermende materialen en aandacht voor EHBO.

Diverse machines die draaien op fossiele brandstoffen zijn, dankzij een bijdrage van het Meerwindfonds, vervangen door machines op accu's. Naast de milieuwinst hebben de beheerder en vrijwilligers er ook baat bij omdat deze machines veel minder lawaai maken en lichter zijn.

Ter inspiratie zijn we met een groep vrijwilligers op bezoek geweest bij de Heimanshof in Den Haag (een collega-heemtuin) en in het Twiske. Naast kennisvermeerdering is teambuilding bij dit soort uitjes een belangrijk aspect. Omdat vrijwilligers niet allemaal op dezelfde dag werken, kennen ze elkaar soms niet.

We kregen dit jaar bericht van het overlijden van twee oud-vrijwilligers, Johanna Zandt en Jan Smorenburg. Johanna was gastvrouw bij de Struinkids en Jan was jaren actief rond de schooltuinen.

Vrijwilligersuitje naar het Twiske: bodemonderzoek onder leiding van Jan.

Bestuurlijke kracht

Bestuurlijk is het een pittig jaar geweest. We hadden met een te smalle bezetting heel veel acties op ons bordje liggen. Twee bestuursleden stonden door ziekte in de familiekring enige tijd 'on hold'. Het managen van de werkdruk was een belangrijk punt in die periode, wat geleid heeft tot bijstelling van ambities op bepaalde punten uit het activiteitenplan. Ans Röling heeft de stap gezet van bestuurslid naar voorzitter. Zij nam het stokje over van interim-voorzitter Nol van Burik. De secretaris stopte na 2 termijnen in het bestuur gezeten te hebben. Er was nog geen vervanger.

De wens om het bestuur uit te breiden leek in 2022 tot het gewenste resultaat te leiden. De kandidaten die zich meldden, zetten om verschillende redenen (verhuizing en andere ambities) hun kandidatuur niet om in de stap naar bestuurslid. Het bestuurslid Gebouwen & Installaties trok zich in het voorjaar terug. Met de komst van John Diemeer hebben we een nieuwe kandidaat Gebouwen die we in de ALV van 5 april 2023 voordragen aan de leden.

Voor het realiseren van de doelstellingen is een goed functioneerde vereniging een voorwaarde. Afgelopen jaren hebben we stappen gezet om de organisatie en de financiële bedrijfsvoering passend te maken bij onze ambities. In 2022 is de volgende stap op het gebied van de automatisering gezet. Met hulp van een deskundige vrijwilliger is in Microsoft Office een cloud-omgeving in Sharepoint gebouwd waarin de verenigingsadministratie nu wordt bijgehouden. Ook de ledenadministratie zit daar nu in.

WBTR en Huishoudelijk reglement

De tour de force van 2021 om te voldoen aan de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen heeft in de ALV 2022 geleid tot een applaus van onze leden. De noodzakelijke punten zijn opgenomen in het Huishoudelijk Reglement. Jaarlijks moet een evaluatie op basis van de WBTR plaatsvinden. Deze is opgenomen in de jaarplanning en zal elk jaar in januari plaatsvinden. De meeste actiepunten zijn opgepakt en uitgevoerd. De laatste stap om te voldoen aan de WBTR is aanpassing van de Statuten. Dit staat op het programma voor 2024. We krijgen daarbij ondersteuning van notariskantoor Novitarius uit Hoofddorp. Naast dit traject hebben we ook voldaan aan de UBO-registratie.

Relatie met de gemeente

In 2022 zijn de gesprekken met de gemeente om te komen tot één huurovereenkomst voor het totale terrein voortgezet. Ze hebben nog niet tot het door ons gewenste resultaat geleid. De richting die wij als vereniging voor de komende jaren hebben gekozen, vraagt om een meerjarenbeleid. De gesprekken hierover worden in 2023 voortgezet.

Werving plantenkenners

De werving van mensen met plantenkennis blijkt niet eenvoudig. Opleiden van eigen vrijwilligers lijkt een weg die tot meer resultaat kan leiden. Daarom hebben we in 2022 een driedelige cursus opgezet zoals eerder beschreven waaraan ook 2 mensen meededen die nog geen vrijwilliger bij ons zijn. Via werkbezoeken naar andere heemtuinen en bezoeken uit andere heemtuinen leren we ook van elkaar. We blijven gericht zoeken naar nieuwe plantenkenners.

Fondsenwerving

We weten de weg naar de fondsen steeds beter te vinden. In 2022 haalden we bijna € 8.700 binnen. Dit geld is hard nodig om met name de grote projecten die we in ons beleidsplan hebben geformuleerd te realiseren. De grootste bijdrage kwam van het Betrekken bij Groenfonds (€ 5.000 waarvan € 4.000 ontvangen in 2022. De rest krijgen we na het afleggen van de verantwoording.) voor het project 'De eetbare stad'. Kern van dit project was de renovatie van de kruidentuin. Daarnaast ontvingen we onder andere bijdragen van het Oranje Fonds (NLdoet) en Jantje Beton (collecte).

Jeugd

Natuureducatie en natuurbeleving staan centraal in wat ons drijft. Die educatie is nu via de lesprogramma's van NMCX primair gericht op kinderen van de basisscholen. We willen echter een breder educatiepakket bieden in de tuin voor jong en oud(er). Daarvoor zijn we op zoek naar een bestuurslid/projectleider die hiervoor de lijnen kan uitzetten en mee kan helpen uitvoeren. We hopen in 2023 deze vacature te kunnen invullen.

De Struinkids hielpen ook mee in de heemtuin: snippers rijden.

Struinkids

Het Struinkidsseizoen was een groot succes. De werkgroep Struinkids mocht twee nieuwe begeleiders verwelkomen die leuke nieuwe activiteiten bedachten.

Het corona-virus was net op tijd op de terugweg zodat het programma medio maart gewoon van start kon gaan voor de kids. Hun enthousiasme kende geen grenzen. Ze werkten hard in hun tuintjes maar ook in de heemtuin zelf. Ook gingen ze diverse keren de tuin uit op onderzoek in natuurgebieden. Bijna alle kids bleven tot de afsluitende Nacht van de Nacht in oktober meedoen. De winterstop loopt tot 28 maart 2023.

Vrijwillige trainees - jongeren

Een van onze doelstellingen als vereniging is om meer jonge mensen in ons vrijwilligersbestand te krijgen. Sinds 2020 doen we mee met het project Vrijwillige Trainees van Meerwaarde. Jongeren kunnen in zes maanden tijd ervaring opdoen in het vrijwilligerswerk en organisaties helpen 'jongerenproof' te worden. Dit heeft geresulteerd in één nieuwe vaste vrijwilliger. In de zomer heeft één trainee meegedraaid als gastvrouw. Via diverse andere kanalen krijgen we ook jongeren binnen (maatschappelijke stages, scholen en contacten met Meerwaarde). Deze leeftijdsgroep is lastig te binden aan structureel vrijwilligerswerk bij ons in de tuin.

Aantal Leden	400
Aantal vrijwilligers	60-70
Deelnemers activiteitenprogramma	500-750
Incidentele vrijwilligers	100 – 125
Schoolkinderen met begeleiding	4.700
Deelnemers Amstelring	...
Losse bezoekers	4.000

De Heimanshof in cijfers 2022 (bezoekersaantallen behalve schoolklassen, zijn schattingen)

Inspiratiebron voor natuurbeleving voor bewoners van Haarlemmermeer en stimulator om in actie te komen

Inspireren met een unieke diversiteit

In de heemtuin willen we herkenbare landschappen laten zien aan onze bezoekers en de inheemse vegetatie die daarbij past. In De Heimanshof is maar liefst de helft van de inheemse plantensoorten die in Nederland voorkomen, te zien. Een unieke situatie waar we trots op zijn. Een sterk contrast met wat mensen in Haarlemmermeer en daarbuiten in hun directe omgeving zien. Het handhaven van die biodiversiteit onder Haarlemmermeerse omstandigheden (stikstofuitstoot Schiphol en autoverkeer) is al jaren een grote uitdaging, naast de effecten van het ouder worden van de tuin (successie).

Naast behoud van biodiversiteit staat natuurbeleving hoog in ons vaandel. Een wandeling door de tuin moet een belevenis zijn voor jong en oud(er). Spannende hoekjes, mooie zichtlijnen en diversiteit spelen daarbij een rol. We hebben hieromtrent waardevolle adviezen gekregen van Walter Busse, beheerder van Heemparken Amstelveen. Ook zijn via de branchevereniging van heemparken, SNTP, ervaringen uitgewisseld.

Behoud biodiversiteit– lees het complete tuinverslag in de bijlage

In deze paragraaf benoemen we de grote projecten die in 2022 zijn uitgevoerd om de biodiversiteit in stand te houden of waar mogelijk te vergroten. Maar er is onnoemelijk veel ander werk verzet op dit gebied. In bijlage 1 vindt u een chronologisch jaaroverzicht van de werkzaamheden in de tuin.

In de wintermaanden staan bij hevige regenval delen van de tuin onder water. Het water sijpelt maar langzaam de grond in door de dikke kleilaag. In 2022 zijn diverse greppels gegraven en drainagepijpen gelegd om het water naar de vijver en beek af te voeren. Er is een plan in de maak om het regenwater zoveel mogelijk in de tuin vast te houden via een wadi of vijvertje in de buurt van De Kijkdoos. Om meer zicht te krijgen op het grondwaterverloop gedurende het jaar, peilen we sinds medio 2022 de waterstand. Daaruit blijkt dat de grondwaterstand door het jaar heen wel zo'n twee meter fluctueert. In bijlage 2 is dit weergegeven in een grafiek en wordt dit nader uitgelegd.

Het nieuwe kustlandschap in wording met zeedijk en kwelder.

Het in 2021 gestarte project Kustlandschap is begin 2022 afgerond. Naast de duinen beschikken we nu ook over een zeedijk, zoute kwelder en een natte duinvallei. De in 2021 uitgebreide veenbak doet het goed. De ontwikkeling van hoogveen komt nog niet op gang. De PH-waarde in de bak is nog niet laag genoeg. We monitoren die waarde met een waterkwaliteitsmeter.

Begin 2022 is het plan uitgewerkt om de kruidentuin de renoveren. Alle buxushaagjes waren aangetast door de rupsen van de buxusmot. Voor de financiering dienden we een plan in bij het Betrekken bij Groenfonds van provincie Noord-Holland, 'De eetbare stad'. Naast de renovatie van de kruidentuin voorzag dit plan ook in het maken van een fruit-smikkelroute langs de schooltuinen, kassen en bij de Struinkidstuintjes. We kregen € 5.000 toegekend. Met een bijdrage uit onze eigen voorzieningen erbij was de financiering rond. In een tijdsbestek van vier maanden is het project uitgevoerd met een prachtig resultaat. Dankzij sponsoring van Gromax Verhuur uit Hoofddorp konden we een deel van het vooraf geplande handmatige werk, met machines uitvoeren. De afronding is in voorjaar 2023 met het plaatsen van nog een aantal kruidensoorten en de heropening van de kruidentuin.

Het uitdunnen van de bosrand is ook een van de grote projecten geweest. Afgelopen jaren is er nauwelijks gedund en daardoor kwam er te weinig licht in de tuin. Ook moesten enkele bomen, iepen en essen, gekapt worden in verband met de iepziekte en essentaksterfte. De kleine en middelgrote bomen zijn in eigen beheer gezaagd en tijdens een examen bomen vellen voor medewerkers van De Waterwolf. Voor een aantal grote bomen (20/25 meter) kwam Versteeg Boomverzorging met een megagrote kraan en versnipperaar. De bomen werden bij de grond afgezaagd en met de kraan over de andere bomen getild. Op het parkeerterrein ten noorden van de tuin werden ze in stukken gezaagd of versnipperd. Dit gaf sensationele plaatjes. Een bonus voor de deelnemers aan NLdoet op die dag.

Tot slot hebben de kassen een grote opknapbeurt gehad. Met name de woestijnkas werd gedeeltelijk opnieuw ingericht.

Inspireren met voorbeelden

De Heimanshof wil bezoekers inspireren om zelf actief aan de slag te gaan met het verhogen van de biodiversiteit en natuurbehoud. We willen de komende jaren rondom de Kijkdoos voorbeelden laten zien hoe mensen de omgeving van hun huis kunnen vergroenen in combinatie met hun eigen doelstellingen zoals parkeerruimte, weinig onderhoud, privacy. De werktitel van het project is 'De groene stad'. De randvoorwaarden en ingrediënten zijn benoemd maar het uiteindelijke plan heeft vertraging opgelopen. Hier gaan we in 2023 mee verder.

Tijdens het Zomerfestival hebben we in samenwerking met NMCX Centrum voor duurzaamheid het tegelwippen en beplanten van boomspiegels en geveltuintjes onder de aandacht gebracht. Ook hebben we allerlei voorbeelden laten zien hoe mensen in hun eigen omgeving hun tuin klaar kunnen maken voor de toekomst. Tijdens het Fête de la Nature in september was het thema 'Feesten met de natuur'. Er waren allerlei voorbeelden te zien hoe je kan genieten in en met de natuur. Beide dagen waren goed bezocht met zo'n 350 bezoekers.

Ter inspiratie deelden we ook een aantal soms zeldzame looksoorten (daslook, armbloemig look en driekantig look) uit aan deelnemers en bezoekers. De diverse looksoorten vonden ook hun weg naar Landgoed Vogelenzang en de gemeente.

Inspireren door ervaren

Ieder jaar maakt De Heimanshof een activiteitenprogramma om inwoners van Haarlemmermeer de pracht, kracht en waarde van de inheemse natuur te laten ervaren. We willen hen inspireren om ook in hun eigen omgeving aan de slag te gaan met biodiversiteit. We hebben alle activiteiten kunnen uitvoeren behalve de jeugdactiviteiten in de zomer. We hadden niet voldoende vrijwilligers beschikbaar voor de begeleiding. De open dag voor nieuwe vrijwilligers was helaas geen succes, maar door het hele jaar heen hebben we veel nieuwe vrijwilligers mogen begroeten. Een van de redenen was mogelijk dat het persbericht niet in de lokale media was overgenomen. In de tabel hieronder ziet u een overzicht van de activiteiten die in 2022 zijn uitgevoerd.

22 januari- Workshop fruitbomen snoeien door de Stichting Fruittuinen Zuid-Kennemerland
13 februari - Lezing over bomen in De Heimanshof
19 februari – Open dag: kom kennismaken met De Heimanshof. Een superplek voor vrijwilligers –
7 t/m 12 maart - Collecte voor Jantje Beton (de opbrengst is voor educatiemateriaal in de tuin)
11 en 12 maart - NLdoet
16 maart – Start van het Struinkidsseizoen voor kids van 8 t/m 11 jaar
6 april - Algemene Ledenvergadering De Heimanshof
10 april – De dag van de voorjaarsbloei (in samenwerking met IVN Natuureducatie)
1 mei – De Heimanshof is vanaf nu in de weekenden weer open. Extra aandacht voor de kassen.
26 juni - Zomerfestival het thema: maakt je tuin klaar voor de toekomst.
Juli/augustus – Diverse zomeractiviteiten voor kids. Houd de website in de gaten
3- 4 september - Fête de la nature in samenwerking met IVN
24 en 25 september – Laatste weekendopening van het seizoen
2 oktober - Lezing over paddenstoelen door Reinier Hopmans
28 oktober - Nacht van de Nacht. Aandacht voor lichtvervuiling en de schoonheid van het donker
4 en 5 november – Nationale Natuurwerkdagen

Inspireren door mee te werken

De natuur ervaren doe je ook door erin te werken. De Heimanshof doet mee aan nationale werkdagen zoals NLdoet van het Oranjefonds en de Nationale Natuurwerkdagen van de landschappen. Beide evenementen leverden ons veel extra arbeidskrachten op. Tijdens NLdoet waren ruim 50 mensen actief in de

tuin, en bij de Natuurwerkdagen waren het er zo'n 60. Daarnaast komen er ook bedrijven of groepen een dag(deel) meewerken in de tuin.

Iedere 3^e zaterdag van de maand is er een werkdag om ook mensen die door de week geen tijd hebben de gelegenheid te geven in onze tuin mee te werken. Gemiddeld helpen er dan zo'n 15 tot 25 mensen in de tuin mee en kunnen veel klussen op een dag worden aangepakt en afgerond.

Internationale jongerengroep kwam een dagje meewerken.

Struintuin en bomenpad

Ons plan om onze Natuurontdektuin/Struintuin met het nieuwe bomenpad op de kaart te zetten in de wijk en heel Haarlemmermeer viel in duigen. Bij een op het oog eenvoudige keuring kwam er een heel onaangename verrassing uit de bus waardoor zowel de boomhut als het bomenpad dicht moest. Meer info hierover in hoofdstuk 8.

4. Binden van mensen met liefde voor de natuur

Zichtbaar zijn

Om mensen te kunnen binden, moet je ze eerst vinden of ze moeten jou vinden. Daarbij is zichtbaarheid essentieel. Daarom organiseren we door het jaar heen een groot aantal activiteiten die we via de lokale media en social media bekend maken. Rondom de grotere evenementen stonden mooie grote artikelen in de krant. Het aantal bezoekers op onze Facebookpagina en Instagram stijgt gestaag. Dit is mede dankzij de filmpjes die veelal door onze stagiaires gemaakt worden en een actief beeld van de tuin en vereniging geven.

Op de Beursvloer waren we ook zichtbaar met onze strohoeden en konden we mooie matches maken met een vijftal bedrijven.

Door het uitdunnen van de boslaag om de tuin hebben we zichtlijnen gemaakt en hersteld zodat mensen vanaf de straat de tuin in kunnen kijken. De banner en het hek nodigen vervolgens uit om de tuin in te komen.

In de tuin zelf zijn beheerder en vrijwilligers tijdens activiteiten beter zichtbaar door de jassen en bodywarmers in de huisstijl van De Heimanshof.

Steeds meer aankomende vrijwilligers weten ons te vinden via Haarlemmermeer voor Elkaar (HvE), de vrijwilligersdatabank. Daar staan we met verschillende vacatures op. HvE organiseert ook regelmatig kennismeedings waar wij dankbaar gebruik van maken. Uitwisselen met collega-vrijwilligersorganisaties levert vaak nieuwe ideeën op het gebied van binden en boeien van vrijwilligers op.

We kregen zelfs internationale aandacht dankzij een onderzoek naar heemtuinen in Nederland door Keenan Porter uit New York. De Heimanshof is één van de tien heemtuinen die zijn opgenomen in zijn proefschrift. De Heimanshof blijkt de hoogste soortenrijkdom per vierkante meter en per werkuur te hebben.

Gezelligheid, zinvol en lekker buiten bezig zijn!

Binden van ons vrijwilligersteam

De Heimanshof heeft ruim 60 vrijwilligers die zich inzetten voor het realiseren van de doelen van de vereniging. Om hen aan onze vereniging te blijven binden, investeren we er veel tijd in om hen te betrekken bij beleid en uitvoering, bieden

we scholing aan en zorgen voor een gezellig en veilig (sociaal) werkklimaat. Zo zijn er diverse werkgroepen waarin vrijwilligers actief mee kunnen bepalen wat we gaan doen.

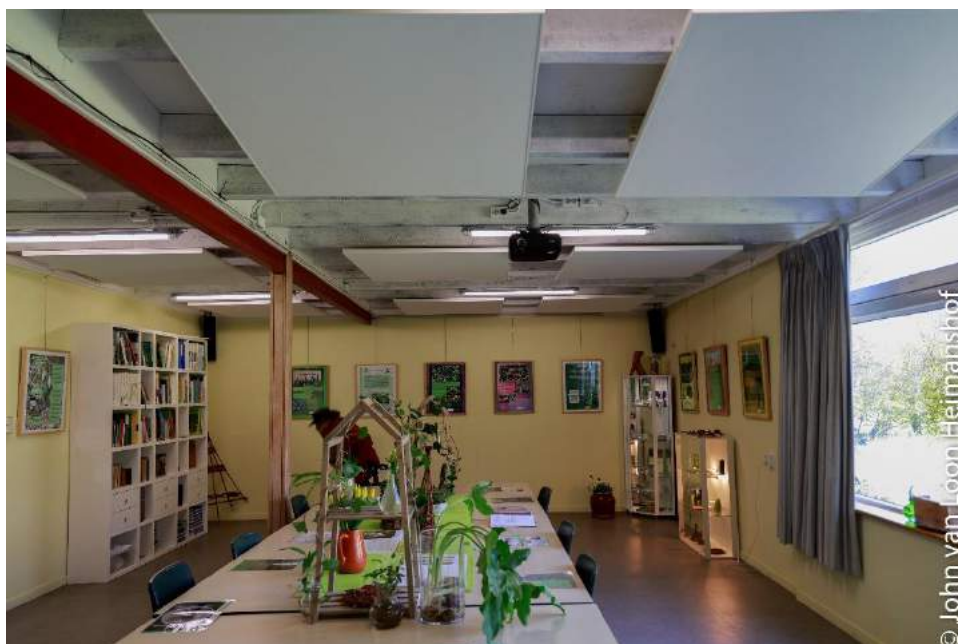
Via de vrijwilligersapp houden we dagelijks contact met de groep en kunnen vrijwilligers elkaar informeren over nieuwtjes, vragen en andere zaken.

Regelmatig verschijnt er een nieuwsbrief waarin de vrijwilligers kunnen lezen over ontwikkelingen binnen de vereniging. Iedere drie maanden organiseren we een vrijwilligersbijeenkomst voor informatie-uitwisseling en onderling contact. In 2022 is een oude traditie in ere hersteld: het vrijwilligersuitje. Een gezellige afsluiting van het seizoen met een informatief tintje. Dit jaar gingen we naar het Twiske waar we het molenbiotoop en de werking van de molen hebben bekeken.

Binden van plantenkenners

Hoewel we een mooie ploeg enthousiaste vrijwilligers hebben, is er een sterke noodzaak om ook plantenkenners naar de tuin te trekken. Het onderhouden en (her)ontwikkelen van de landschappen is specialistenwerk. Deze kenners kunnen vervolgens hun expertise overdragen aan onze vrijwilligers. Via Floron, IVN Natuureducatie en andere groene organisaties proberen wij nieuwe kennis en kunde binnen te halen.

De samenwerking met IVN heeft in 2022 structureel vorm gekregen door het gezamenlijk organiseren van de Voorjaarsbloeiërsdag en Fête de la nature. Ook zijn drie afgestudeerde IVN-natuurguiden lid geworden van De Heimanshof en toegetreden tot onze vrijwilligersgroep. Twee van hen helpen mee bij de Struinkids.

Tentoonstelling over voorjaarsbloeiërs, gemaakt door 2 IVN-gidsen in opleiding.

Binden van de buurt

Inzet voor 2022 was om de naamsbekendheid van De Heimanshof in de buurt te vergroten. Nog te veel mensen weten niet wat er achter onze toegangspoort te vinden is. Voor het Zomerfestival zijn in een brede cirkel rondom De Heimanshof uitnodigende flyers verspreid om mensen naar ons festival te trekken. Uit onze registratie blijkt dat enkele tientallen mensen in reactie op de flyer binnenkwamen. Het enthousiasme en de verbazing waren vaak groot. Ook lopen, zeker bij mooi weer, iedere dag wel buurtbewoners door de tuin voor een ommetje.

In 2023 willen we in samenwerking met de wijkraad weer een slag slaan om meer wijkbewoners te betrekken. De ontwikkeling van een nieuw gebouw op nummer 7 (zie hoofdstuk 8) biedt daar hele goede kansen voor naar ons idee.

Binden via samenwerken

In allerlei lagen van de maatschappij zijn mensen te vinden die gebaat zijn bij meer contact met de natuur. Onze samenwerking met Amstelring Dagbesteding is daar een sprekend voorbeeld van. De deelnemers voelen zich thuis in de veilige en gezellige omgeving van de tuin. Zo zijn er afgelopen jaar weer vele bedrijven, organisaties, groepjes, scholen, BSO's en individuele bezoekers in de tuin geweest. Een nieuwe groep zijn de geocachers. Een van onze vrijwilligers heeft een geocache in de tuin verstopt die te vinden is door een aantal vragen op te lossen. Met die vragen lopen ze een rondje door de tuin. Op het platform van de geocashers verschenen super-enthousiaste verhalen van deelnemers over de tuin. Ook van mensen uit Haarlemmermeer!! Een mooi nieuw PR-middel.

Afgelopen jaar hebben we de Belangengroep Gehandicapten Haarlemmermeer (BGH) uitgenodigd om met ons mee te kijken naar de toegankelijkheid van de tuin voor minder validen. Met name het keienpad richting de kassen is letterlijk een struikelblok. We gaan komend jaar met hun feedbackpunten aan de slag.

Kleine scouts van St. Maarten deden een ontdekkingstocht door de tuin.

5. Kenniscentrum inheemse natuur Haarlemmermeer

Natuur- en Duurzaamheidseducatie (NDE-lessen)

De Heimanshof is in 1975 opgezet als instructietuin voor natuureducatie aan kinderen van de basisscholen in de gemeente Haarlemmermeer. Onze primaire taak blijft het faciliteren van deze lessen door de ecologische kwaliteit van de tuin op niveau te houden. Het gewenste niveau wordt samen met onze leden, programma Groene Kapstok (www.degroenekapstok.nl) van het NMCX en gemeente bepaald.

De lessen voor de basisscholen worden ontwikkeld en gegeven door het NMCX. Er is regelmatig afstemming tussen onze beheerder en de coördinator Natuur- en DuurzaamheidsEducatie (NDE) over de inhoud en uitvoering van de lessen. Daarnaast vindt twee keer per jaar een evaluatie plaats tussen bestuur en coördinator.

In De Heimanshof worden NDE-lessen gegeven in de tuin en het kassencomplex voor groepen 1 t/m 8. Dit zijn beleavingslessen waarbij de aandacht en zorg voor de natuur centraal staan. In 2022 is een nieuwe les ontwikkeld, het Wonderbos. Tijdens de les verwonderen de leerlingen zich over het bos met al zijn bewoners. Voor deze les zijn nieuwe borden gemaakt met de verschillende afbeeldingen van de bosbewoners. Ieder dier heeft een opdracht voor de kinderen. De opdrachten zijn bedoeld om de zintuigen van de kinderen te prikkelen en meer te leren over de verschijnselen van de herfst.

In 2022 hebben 4401 leerlingen van 184 groepen een les gevolgd in De Heimanshof. In de schooltuintjes hebben 90 leerlingen 15 weken lang getuiniert.

Nieuwe borden Wonderbos

Opbrengst schooltuintjes

Opleiding eigen vrijwilligers

Het opleiden van onze eigen vrijwilligers is een continu proces komende jaren. In het hoofdstuk 3 hebben we al melding gemaakt van de driedelige cursus die eind 2022 is opgezet en gestart. We stimuleren mensen ook om cursussen te volgen voor omgaan met machines (lastpakker en bosmaaier) en opdoen van meer floristische kennis. 2023 gaan drie vrijwilligers meedoen aan de Basiscursus Flora van Floron. De kosten worden uit interne middelen gefinancierd.

Verder vindt vooral training-on-the-job plaats in de tuin door de beheerder en de leden van de werkgroep Tuin. Ook de vrijwilligersbijeenkomsten, lezingen en andere activiteiten zijn erop gericht om de vrijwilligers meer gevoel bij de tuin en het werk daarin te laten krijgen.

Zoals eerder in dit jaarverslag beschreven is ons streven dat vrijwilligers een landschap adopteren en daar, gecoacht door de beheerder, zelfstandig aan de slag kunnen. Hulpmiddelen daarbij zijn de plantendatabase per landschap op onze website en het beheerplan dat in 2023 zal worden afgerond.

Insecten in de tuin

Van de insecten in de tuin vormen de wilde bijen tezamen met de hommels en honingbijen de beste bestuivers van onze bloemen. Wilde bijen of solitaire bijen zijn alleen levende bijen. De meest voorkomende wilde bijen in de tuin zijn de tronken-, wormkruid-, groef- metsel- en zandbij. Afhankelijk van de soort maken ze hun nest in holle stengels of graven holletjes in de aarde. Om de wilde bij te helpen hebben we in de tuin diverse insectenhotelletjes geplaatst en een onbegroeid zandbedje aangelegd.

De meest voorkomende hommels in de tuin zijn de aard-, tuin-, steen-, weide- en boomhommel. Deze wonen in holle boomstammen of verlaten muizenholletjes en in niet schoongemaakte vogel nestkastjes

De honingbijen leven als volk, 's winters met ca. 30.000 en zomers met ca. 50.000 bijen en één koningin in een bijenkast. In De Heimanshof worden de bijen op zo'n natuurlijk mogelijke manier gehouden. Dit betekent dat de bijen mogen uitzwermen wanneer dat hun tijd is, zonder ingreep van de bijenhouder. De bijen overwinteren op hun zelf binnengehaalde honing circa 15 tot 20 kilo per volk. De drie bijenkasten staan in een bijenstal. Hier wordt op educatieve manier aan schoolkinderen en bezoekers uitleg gegeven over het leven en nut van de bijen.

De honingbijen in tuin worden dus niet speciaal voor de honingoogst gehouden. De honing is wel een dankbaar cadeautje voor de vrijwilligers die de tuin onderhouden.

Educatie in de tuin

De voorgenomen actie (2020) om een plan te maken voor meer structurele educatie in de tuin is blijven liggen. Dit komt onder meer omdat we afgelopen twee jaar een bijstelling op de toekomst van de tuin hebben doorgemaakt (Van heel Nederland naar focus West-Nederland. Van biotopen naar landschappen.) Dit is de nieuwe basis voor onze educatie. Een tweede reden is dat we nog geen projectleider/bestuurslid hebben kunnen vinden om dit op te pakken. We pakken

dit punt in 2023 op en hopen daar, samen met de expertise van het NMCX, stappen in te kunnen zetten.

Dit betekent overigens niet dat er geen educatieve activiteiten plaatsvinden! Tijdens de activiteiten in de tuin zijn er speurtochten en presenteren we allerlei leuke werkvormen om mensen spelenderwijs kennis en beleving bij te brengen van al het moois in de natuur (zie ook hoofdstuk4).

Het omvormen van de Kijkdoos naar een Informatiecentrum is ook onderdeel van het te ontwikkelen educatieplan. In 2022 hebben we eerste stapjes gezet met twee tentoonstellingen over bomen en over voorjaarsbloeiers.

Educatieproject in de kassen

In 2022 is een vervolgstap gezet in het educatieproject kassen. De toegang tot de kassen is verruimd en beter in zicht. In de zomermaanden staan nu palmbomen als trekkers bij de ingang bij de schooltuintjes. Er zijn nog meer informatieve bordjes bij de planten gekomen. Bij de start van het zomerseizoen in mei vorig jaar is dit project in de publiciteit gebracht. Het resulteerde in ruim 50 bezoekers die een kijkje kwamen nemen en kinderen die de speurtocht deden.

Stages en projectonderwijs

Naast onderwijs voor basisscholen werkt De Heimanshof mee aan beroepsonderwijs en maatschappelijke stages. Sinds augustus 2022 hebben we weer een MBO-student van de opleiding Bosbouw en Natuurbeheer. Hij loopt een jaar lang twee dagen per week stage bij ons.

In het voorjaar voerden acht studenten van Hageveld uit Heemstede hun maatschappelijke stage uit bij ons. Ze hielpen mee met het onderhoud in de tuin en een van hen maakte een kinderspeurtocht voor de Voorjaarsbloeiersdag. Door het jaar heen hebben we nog verschillende jongeren in de tuin gehad voor hun maatschappelijke stage.

In juni kwamen 20 leerlingen van 2 VWO van het Herbert Visser college uit Nieuw Vennep naar de tuin voor een rondleiding. Zij moesten een filmpje maken van wat hen was opgevallen in de tuin. Het was inspirerend om de tuin door de

ogen van 14-15 jarigen te zien. Als afsluiting was er pizza uit onze eigen leemoven.

[Nog stappen te zetten](#)

Enkele punten uit ons Activiteitenplan 2022 hebben we helaas wegens privéomstandigheden van het betrokken bestuurslid, onvoldoende vorm kunnen geven. Het gaat om het uitwisselen van kennis met gemeente en andere natuurorganisaties. Ook het leggen van contact met groenopleidingen en MBO/HBO/Universiteiten om de tuin aan te bieden als onderzoeksgebied staat nog on hold. Deze acties blijven op onze lijst voor 2023.

Educatie in de tuin: zoals Eli Heimans het bedoeld heeft.

6. Breed maatschappelijk draagvlak

We ontdekken ieder jaar weer nieuwe mogelijkheden om samen met andere organisaties en instanties de tuin een hoger maatschappelijk nut te geven en nieuwe doelgroepen binnen te krijgen. Veelal faciliteren we de activiteiten door de tuin en de accommodatie beschikbaar te stellen.

Amstelring dagbesteding op De Heimanshof

De samenwerking met Amstelring loopt alweer een aantal jaar naar volle tevredenheid. De deelnemers, jonge mensen met beginnende dementie, voelen zich veilig en thuis in onze tuin. (zie kader)

Er zijn wat verkennende contacten met andere zorgorganisaties geweest. Via Sein hebben we één vrijwilliger gehad voor een re-integratietraject. Ook is één vrijwilliger binnengekomen via een bemiddelingsbureau. Voor ons is van belang dat mensen alleen vrijwilliger kunnen worden als zij behoorlijk zelfstandig kunnen werken. Anders wordt de belasting voor onze beheerder te hoog. Wij beschikken ook niet over de expertise voor zorgbegeleiding.

Gezellig en nuttig werk

Heel fijn dat we het afgelopen jaar minder met Corona te maken hadden, zodat we weer fijn in de tuin samen konden werken. Samen met de beheerder en de vrijwilligers van de tuin deden wij vele klussen zoals snoeien van heggen, werken in de kruidentuin en paden bijhouden. Bij slecht weer konden we in de kassen terecht.

In de zomer genoten wij van de groenten en het fruit van de tuin, waarmee onze deelnemers lekker konden koken en bakken. Ook is er dit jaar een mooie verhoogde bloemenbak gecreëerd door de beheerder en de vrijwilligers. Zo kunnen onze deelnemers de planten makkelijker onderhouden. Er zijn ook markten geweest waar onze deelnemers hun eigen gemaakte creaties hebben verkocht. We hopen komend jaar weer op vele leuke tuinwerkzaamheden met een gezellige samenwerking.

We kunnen nog enkele nieuwe deelnemers plaatsen die op dinsdagochtend en donderdagochtend in de tuin willen werken.

Begeleidingsteam Amstelring Dagbesteding op De Heimanshof

Bedrijven contacten

Bedrijfsvrienden

De Heimanshof heeft een kleine 400 Vrienden in Haarlemmermeer en omstreken die lid zijn van onze vereniging. Dit jaar hebben we ook een tweetal bedrijfsvrienden welkom mogen heten. Van administratiekantoor Verstraten & Bergkamp ontvingen we een mooi sponsorbedrag dat we ingezet hebben voor de renovatie van de boomhut. Gromax Verhuur uit Hoofddorp laat ons gratis van hun machines gebruik maken.

Beursvloer Haarlemmermeer

Een mooie plek om bedrijven te ontmoeten is de Haarlemmermeerse Beursvloer. In 2022 hebben we deals gesloten met vijf bedrijven: outdoor sportschool Djym, Meerlanden B.V., C.punt/cultuurgebouw (twee deals), Meerwaarde en notariskantoor Novitarius. Het gaat hier om een samenwerking die met gesloten beurzen rendement oplevert voor beide partijen.

Natuurwerkdagen

Steeds meer bedrijven weten ons te vinden voor een natuurwerkdag in onze heemtuin. Bij NLdoet in maart kwamen Max hotel, adviesbureau Haute Equipe en de Linijschool meewerken. Bij de natuurwerkdagen begin november kwam Max hotel weer klussen samen met een grote ploeg van de ING Bijlmermeer. Met zulke ploegen van 25/35 mensen kunnen we grote slagen maken op een dag. Het enthousiasme van die deelnemers is groot, weer of geen weer.

Hangende zegge verwijderen tijdens natuurwerkdag.

Samenwerking met natuurpartners

We zijn actief in diverse overlegorganen om waar mogelijk samenwerking te realiseren op gebied van natuureducatie, natuurbeleving en biodiversiteit. Onze groene partners zitten met name bij de SNTN (Samenwerkende Natuurrijke Tuinen en Parken), Platform Groen Haarlemmermeer, Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland, IVN en Floron. Met hen bundelen we de krachten om meer (inheems) groen te realiseren. In het Museumoverleg vindt vooral afstemming plaats op de lokale activiteiten. Met de Wijkraad en het gemeentelijke gebiedsmanagementoverleg zoeken we naar kansen om de wijk te vergroenen en wijkbewoners meer bij de heemtuin te betrekken.

Samenwerking met de wijk

De contacten met de wijkraad zijn wat makkelijker geworden nu zij regelmatig in onze Kijkdoos vergadert. We hebben afgesproken om in 2023 een gezamenlijke activiteit voor de buurt te gaan organiseren, waarschijnlijk op of rond Burendag 23 september. Ook betrekken we hen bij de planontwikkeling op Wieger Bruinlaan 7.

Droomproject

In 2021 is een projectgroep met daarin vertegenwoordigers van De Heimanshof, Amstelring Dagbesteding en NMCX Centrum voor Duurzaamheid gestart om te dromen over een nieuwe bestemming van het gebouw en de kassen op Wieger Bruinlaan 7. De gemeente heeft in 2019 aangegeven dat deze gebouwen technisch zijn afgeschreven en op termijn zullen verdwijnen. Na het ontwikkelen van een eerste projectplan in 2022 is gezocht naar expertise om tot een concreet plan te komen. WRK-architecten en het net gestarte bedrijf C'Mon, impactontwikkelaar & transitiemaker', zien veel potentie in De Heimanshof. Bij hen staat iets creëren met een maximale maatschappelijke meerwaarde voor met name de buurt bovenaan. Dat past heel goed bij de doelstellingen van De Heimanshof. Begin 2023 zal een eerste officiële presentatie van het plan aan Heimanshofbestuur, Amstelring en NMCX plaatsvinden. Daarna zal de stap naar de gemeente worden gemaakt.

Duurzaam gebouwd: nest van de bonte specht.

7. Beheer gebouwen en kassen

Kijkdoos

Na de renovatie in 2020/2021 zijn in 2022 de punten die uit de veiligheidscheck brandveiligheid uitgevoerd. Het gaat daarbij om vluchtroutes, CO2-melders en brandblussers. De accommodatie voldoet nu helemaal aan de eisen van deze tijd. Diverse organisaties hebben in 2022 gebruik gemaakt van de accommodatie voor een vergadering of activiteit.

Het nieuwe bestuurslid gebouwen is gestart met een update van het meerjaren onderhoudsplan uit 2019 voor de Kijkdoos. We verwachten dit in 2023 te kunnen vaststellen en delen met de gemeente.

Kassen

De kassen stonden er in 2022 prachtig bij dankzij de inspanningen van Nol van Burik. Monica Wiebes heeft het educatiegehalte van de kassen in 2022 omhoog gebracht door informatieve bordjes bij de verschillende planten te maken. Monica is in 2021 bij ons gekomen via het Vrijwillig Traineeship en is vaste vrijwilliger geworden.

Groot probleem afgelopen jaar was de verstoorde communicatie tussen de ketel en het systeem dat de ramen automatisch moest bedienen. Hierdoor moesten de ramen steeds handmatig bediend worden, ook in de weekenden. Uiteindelijk is de situatie na 12 maanden opgelost in februari 2023.

Precies in het koudste weekend van het jaar is de ketel uitgevallen in de kassen. De kou heeft met name in de tropisch kas tot veel schade geleid. We hebben de gemeente (verhuurder van de kas) gevraagd om een waarschuwingssysteem bij uitval van de verwarming te laten installeren.

Boomhut en bomenpad

Tot onze grote schrik bleek bij het regelen van de jaarlijkse keuring van bomenpad en boomhut, dat deze toestellen niet voldoen aan de Wet op de Speeltoestellen (WAS).

Renovatie boomhut: nieuwe trap en balustrade.

Met name het nieuwe bomenpad bleek volgens een andere norm gebouwd en moest op een flink aantal punten aangepast worden. Het bestuur heeft getracht met de bouwer Sky Walker tot een vergelijk te komen, maar dat bleek lastig. Het bomenpad moest afgelopen jaar dicht blijven omdat we er niet uitkwamen met Sky Walker. We zoeken naar een oplossing zodat het bomenpad in 2023 weer gebruikt kan worden bij de lessen en bij het vrij spelen. De gebreken aan de boomhut zijn door onze eigen vrijwilligers in het voorjaar opgelost. In de zomer ontvingen we hiervoor het certificaat zodat de kinderen daar weer in konden spelen.

[Van garage naar magazijn](#)

De Heimanshof heeft het gebruiksrecht van de garage van het gebouw op nummer 7. Met de renovatie van de Kijkdoos is veel materiaal daar vandaan in de garage opgeslagen. Veel foto's en materialen dateren nog uit de vroege jaren van de vereniging. Alles is uitgezocht, deels behouden en gearchiveerd, deels weggegeven en afgevoerd. De garage doet nu dienst als magazijn en opslagruimte voor materialen.

In de garage is ook het toilet dat gebruikt wordt voor de schoollessen. Er is een scheidingswand aangebracht tussen het toilet en de rest van ruimte.

Bijlage 1

Tuinverslag 2022 van heemtuin 'De Heimanshof' in Hoofddorp

In deze bijlage vindt u een jaaroverzicht van de activiteiten die op beheergebied zijn gedaan opgesteld door beheerder Jan van Steijn en de werkgroep Tuin.

Januari

We realiseren ons dat de heemtuin van lieverlee is dichtgegroeid. We willen zorgen voor meer ruimte in de tuin. Ook van buitenaf moet de tuin aantrekkelijk zijn. Dit willen we bereiken door zichtlijnen vrij te maken. In het bos willen we dunnen om meer licht op de grond te krijgen waardoor een meer gelaagd bos kan ontstaan.

We hebben ook te maken met steeds meer zieke bomen. De iepziekte is wijdverbreid in de tuin, sommige essen zijn zwaar aangetast door een bacterieziekte en een plataan verliest de strijd met een honingzwam. De lariksen lijken niet te floreren op de Haarlemmermeerse grond. De appelbomen hebben veel last van schurft en de peren van roest. De ontwatering van de boomgaard laat te wensen over waardoor deze bomen slecht groeien. De middelgrote bomen worden gekapt in eigen beheer, waaronder enkele behoorlijk grote dennen en lariksen. We laten één lariks en twee dennen staan. Grotere bomen worden gemarkeerd voor verwijdering met een kraan in maart.

Bomen en struiken buiten het hek verwijderd voor beter zicht in de tuin.

De winter is een goede gelegenheid voor onderhoud van paden. Door slechte afwatering staan veel paden blank bij hevige regenval. Door enkele nieuwe geulen te graven wordt de waterafvoer richting veenplas verbeterd. Waar nodig wordt de breedte van de paden hersteld en worden kleischelpen of houtsnippers opgebracht. Schelpen van de Noordzeebodem, gemengd met klei, worden geleverd door een visser uit Katwijk. Houtsnippers worden gemaakt van eigen zaag- en snoeiafval. Het struikelpad wordt teruggegeven aan de natuur. De kleischelpen zijn ook gebruikt voor de verharding van een vlak terrein achter de

fietsenstalling. Hier zijn fietsenklemmen geplaatst zodat we meer fietsen kunnen stallen bij evenementen.

Helaas bleek dat het doek onder de natte duinvallei een kleine lekkage lijkt te hebben. Er is een poging ondernomen om dit te herstellen, maar dit bleek niet mogelijk. We kregen het lek niet boven water.

Februari

Januari eindigde met een storm en half februari kwamen er nog eens twee stormen overheen. Dit ging de boeken in als een 'triple storm'. Eén van de twee vliegdennen die we hadden laten staan waaide met wortelkuit en al nu toch om, zonder overleg met de tuinwerkgroep. Werk aan de winkel voor onze zaagploeg.

Op 10 februari wordt tot onze grote ontsteltenis het bomenpad afgekeurd. We voelen ons bekocht, maar moeten toch vooruit blijven denken. Het idee blijft om de natuurbeleving van kinderen te stimuleren. Helaas mogen wij zelf niet bepalen welke risico's daarbij aanvaardbaar zijn.

Het onderhoud van de kassen wordt dit jaar groot aangepakt onder leiding van Nol. De woestijnkas wordt gedeeltelijk opnieuw ingericht. In de tropische kas en woestijnkas zijn veel planten voorzien van tekst en uitleg op prachtige bordjes die het geheel meer cachet geven, en de educatieve waarde van de kassen vergroten. Kortom, de kassen liggen er weer bij als een plaatje.

We vragen subsidie aan voor een project 'de Eetbare Stad', waarin de kruidentuin een prominente plaats heeft.

We zaaien op de akkers verschillende oergranen in: duivenbonen, boekweit en vlas. Op het hoogste punt van de akker staat ook weer meekrap, na jaren van afwezigheid. Een deel van de akker ligt braak en wordt ingezaaid met een bloemenmengsel. Om dit mogelijk te maken wordt het zaaibed gefreesd.

Stenen van het spoorbiotoop gaan naar de bron.

We willen de entree verbeteren. Het oude spoorbiotoopje verdwijnt. Het grind vinden we mooier bij de bron van de bosbeek. We willen niet alleen de entree verbeteren

maar de hele omgeving rond de Kijkdoos. Dit project vraagt veel overleg. We bedenken hiervoor de werktitel: "De groene Stad". Hier willen we dingen laten zien die nauw aansluiten bij de beleving en behoefte van bewoners van Hoofddorp. Die zijn vaak in het bezit van een klein tuintje en op zoek naar inspiratie voor de inrichting.

In de aanhoudende strijd tegen woekerplanten letten we goed op dat bijvoorbeeld het armbloemig look niet op de composthoop terechtkomt. De

broedbollen zijn een groot probleem. Maar ook andere bolgewassen worden apart verzameld onder het bordje 'wortelonkruiden'. Ook de overdaad aan zwartmoeskervel is een probleem, maar iets beter beheersbaar door ze te maaien voor het rijpe zaad eraf valt.

Maart

Na het coronatijdperk komt er weer veel enthousiasme los tijdens NLdoet op 11 en 12 maart: meer dan 40 mensen van 3 bedrijven: Haute Equipe, school De Linie en Maxhotel. De schooltuinen zijn stevig aangepakt. Hier is heel veel kweekgras verwijderd. De dolomietstenen zijn verplaatst naar de onderkant van mergelheuvel, waar eerder basaltstenen lagen. De kalkhoudende dolomiet past beter bij de mergelheuvel. De laatste basaltstenen die nog bij de mergelheuvel lagen zijn verplaatst naar het kustlandschap. De planttafels zijn verplaatst naar het gaashok. Met handkracht is het duin ontdaan van duinriet en andere planten, zodat de dynamiek van de blanke top der duinen weer te zien is, ondanks het ontbreken van de scherende zilte wind. Aan de noordzijde van de mergelheuvel is een gedeelte van de tongvarens verwijderd om de andere planten langs de holle weg meer ruimte te geven. De fruitbomen zijn gesnoeid.

De Firma Versteeg komt bomen verwijderen en kandelabereren. Grote bomen worden met een torenkraan over de andere bomen uit het bos getild. Ook de vrijwilligers van NLdoet kunnen meegenieten van deze sensationele actie. Door deze samenloop is het wel een heel drukke dag voor de beheerder.

In de laatste week van maart komen acht leerlingen van College Hageveld in onze tuin hun maatschappelijke stage doen. Zij helpen met veel enthousiasme bij het uitrijden van de kleischelpen en houtsnippers naar de paden. Zij zijn ook specialist geworden in het verwijderen van armbloemig look, het vullen van big bags met tuinturf en heel veel stamhout verwerken in de bestaande stamhopen.

Natuurkunde in de praktijk.

Ook onder de grond wordt veel werk verricht. Je ziet het niet direct maar er is alles bij elkaar circa 10 ton (!) puin uit de tuin verwijderd, vaak vanaf onverwachte plekken.

April

De paden worden geschoffeld, een zware schouderbelastende klus, waar we een andere oplossing voor moeten zoeken. Ook is het wekelijks maaien van de

randen van de paden weer begonnen. De tuin ziet er weer fraai uit maar de droogte begint zorgen te baren.

De opkomst van de werkzaterdag van april is een stuk minder dan in maart. Toch is er heel veel gedaan. Het restant van de fruitbomen is gesnoeid.

Onze aanvraag bij het Betrekken bij Groenfonds van de provincie Noord-Holland is gehonoreerd. De buxushagen in de kruidentuin zullen worden vervangen door kardinaalsmuts. Langs de kas komen struiken met eetbare vruchten. In de boomgaard wordt een aantal zieke of oude fruitbomen gerooid en vervangen door jonge fruitbomen. In samenwerking met het NMCX wordt het beplantingsplan van de kruidentuin uitgewerkt.

De veenbak is voorzien van vers veenmos. We zien nog geen spontane aangroei van veenmos. Daarvoor is het milieu in de bak misschien nog niet zuur genoeg. Het eenjarig wollegras dat vorig jaar geplant is, staat er heel goed bij. Mia heeft een aantal kustplanten voor ons uit zaad opgekweekt. Deze planten worden in de tot dat moment nog geheel lege duinvalei en zoute bak geplaatst. Ook op de dijk en in het voormalig spoorbiotoop bij de ingang komen de planten van Mia goed van pas.

Verlengde veenbak ontwikkelt zich goed.

Het aangekochte elektrische gereedschap, met steun van het Meerwindfonds, voldoet aan de verwachting. Het maaiwerk met zowel de gazonmaaier als de bosmaaier gaat snel en is geluidsarm. Ook het werken met de heggenschaar en de kettingzaag is fluisterstil.

De strijd tegen armbloemig look, daslook, slangenlook en driekantig look wordt voortgezet, niet om ze uit te roeien maar om andere planten ook een kans te bieden. De beheerder kiest hierbij voor verschillende manieren zoals schoffelen, uitsteken, trekken, plukken en onder een laag houtsnippers bergen. In de zomermaanden strijden we ook met gewone berenklauw en *last but not least* de Japanse duizendknoop.

Mei

Voordat de kruidentuin op de schop gaat, moeten de kruidenlessen nog gegeven worden. Dus moeten we nog één keer wieden tussen de dode buxus. Jan

verleent enige assistentie bij het schoonmaken van de schooltuinen omdat de kids het niet aankunnen. Tevens plaatsen we drie regentonnen zodat de schooltuinen niet meer met kraanwater gesproeid hoeven te worden. We zijn begonnen met het scheren van de heggen.

De mergelheuvel is zoveel mogelijk van oeverzegge en van heermoes ontdaan, daarna rijkelijk voorzien van bodemverbeterend eifolgold lavameel, met kalk en micronutriënten.

Wij gaan weer verder met het maaien van randen van de paden. Tevens is er op een aantal plaatsen 'stochastisch' gemaaid. We maaien dan op de meest grasrijke plekken langs min of meer willekeurige maairoutes, waardoor we de biodiversiteit, ook van insecten, hopen te bevorderen.

Wij zijn begonnen met de restauratie van de boomhut zodat deze zo snel mogelijk opnieuw gekeurd kan worden door de TüV.

Diederik gaat de bloeiende planten op foto vastleggen.

In totaal heeft hij dit jaar 400 soorten gefotografeerd. Vanaf september hebben deze foto's een geotag en zijn daardoor makkelijk op de kaart te zetten, zoals in de illustratie.

Dicht bij de Kijkdoos kunnen we het uitvliegen van een spechtenjong vastleggen op foto's en filmpjes. Voor al onze fotografen een buitenkans.

Juni

Alle rechte heggen zijn geschoren. De droogte wordt erger. Het zomerfestival gaf een gezellige drukte in de tuin met 225 bezoekers.

De natte duinvallei is van planten voorzien, evenals de kwelder. Ook maaien we in het weidegebied vroeg vlakken uit, vooral om de toename van riet te verminderen. Er is keihard gewerkt aan het herstel van de boomhut die daarna gelukkig wordt goedgekeurd en weer gebruikt mag worden. Een bijenzwerm zet zich neder op de wilgenhut, maar wordt door onze imkers weer netjes getemd.

Een groep vrijwilligers gaat op bezoek bij de Heimanshof in Den Haag voor inspiratie en om elkaar ook eens in een andere omgeving te kunnen ontmoeten. We werden gastvrij onthaald en getraakteerd op een enthousiast verhaal over deze 40-jarige heemtuin met vergelijkbare doelstellingen als die van ons. De bodemgesteldheid, budget en bewoners wijken echter flink af. Vergeleken met Den Haag is Hoofddorp toch nog meer een dorp.

We hebben een grote instroom van vrijwilligers. Ook het Voortgezet Onderwijs volgt excursies. Er komen regelmatige geocachers in de tuin. Ze zijn vaak blij verrast want zoiets moois verwachten veel mensen niet te vinden in – of all places – Hoofddorp.

Juli

We zijn begonnen met de het schoonmaken van de schooltuinen. Deze ruimte is nodig om de planten uit de kruidentuin tijdelijk te kunnen verplanten. Er is opnieuw stochastisch gemaaid met name op plekken die in mei zijn overgeslagen. Het gonsde van de blijde bijen. 🐝

Kruidentuin wordt leeggehaald.

In de ronde schooltuinen worden 1000 jonge preiplantjes geplant. Zonder bemesting komt er helaas weinig groei in. Door regelmatig te wieden tussen de prei voorkomen we extra werk in het voorjaar.

Augustus

De droogte wordt een probleem. De veenbak en de natte duinvallei worden regelmatig van kraanwater voorzien. De zoute bak wordt met nutriëntenrijk oppervlaktewater aangevuld.

In de laatste dagen van augustus zijn we begonnen aan grootschalig maaien van gras in de tuin met een één-assige maaimachine die we een week kunnen lenen van Landschap Noord-Holland. Het graan wordt geoogst.

September

Half september is de grote droogte voorbij. De vakken van de kruidentuin worden leeggehaald en de planten worden tijdelijk verplaatst naar de schooltuinen. De grotendeels afgestorven buxushagen worden verwijderd en de schelpenpaden machinaal afgegraven. Tegelijk gaan we door met het maaien van de weides en wordt de veenplas schouwklaar gemaakt door verwijdering van riet en grof hoornblad. We laten wel een plukje riet staan om bepaalde insecten niet te ontrieven. Waardevolle planten uit Tiemens slootje worden verplaatst naar de veenplas. Het slootje wordt gedempt in het kader van het project 'De groene stad'. We krijgen bezoek van Walter Busse van het Thijsssepark in Amstelveen. Hij geeft waardevolle adviezen met name op het gebied van zichtlijnen en esthetiek.

Oktober

Met man en macht werken we in de akkers om deze te ontdoen van kweekgras en fioringras. Er wordt gespit en geharkt, en kale akkers worden ingezaaid. Tegelijk wordt hooi geopperd op de weide, en de hooibulten worden met spierkracht, wijs beleid en twee lange staken weggedragen naar het groenafvaldepôt. We verwijderen opslag van de sleedoorn en iepen langs het hek op de Wieger Bruinlaan en bij het blotevoetenpad. Het rode pad wordt steeds groener. We zoeken naar een goede manier om het weer rood te maken.

November

We maken een enorme slag met de kruidentuin. Medio november zijn de bedden en paden klaar, zodat alleen de kruiden nog in de tuin geplant moeten worden. Er is een sleuf voor drainage gegraven zodat het overvloedige water uit de kruidentuin en de boomgaard afgevoerd wordt naar de beek. De firma Gromax Verhuur heeft ons hierbij enorm geholpen door gratis apparatuur

beschikbaar te stellen.

Er is veel animo voor de natuurwerkdagen van 4 en 5 November: ruim 60 deelnemers werken op deze dagen in de tuin. Er zijn heel veel jonge bomen in de diverse delen van de tuin verwijderd. Tiemens slootje wordt gedempt en afgevlakt, waarna een nieuw pad wordt gecreëerd met verse houtsnippers. Stenen die we over hebben worden via marktplaats aangeboden en brengen zo nog iets op.

December

In deze maand gaan we met goede moed door met het verwijderen van de boomopslag. In het hoge duin zijn de duindoorns vrijgemaakt van gras. Er is weer heel veel groenafval afgevoerd, met dank aan de gemeente. In de kas valt tijdens een korte vorstperiode de verwarming uit, juist in een weekend. Veel planten moeten vanwege koudeschade worden teruggesnoeid, en sommigen verwijderd. We vragen bij de gemeente om een signaleringssysteem op de ketel.

In New York promoveert Keenan Porter op een proefschrift over heemtuinen in Nederland. De Heimanshof is één van de tien heemtuinen die zijn opgenomen in zijn vergelijking. In dit familieportret vallen wij op door een hoge soortenrijkdom per vierkante meter en per werkuur. Dat stemt tot tevredenheid.

De beheerder kijkt terug op een jaar waarin we dankzij de vele handen weer een sprong voorwaarts hebben gemaakt met zijn allen.

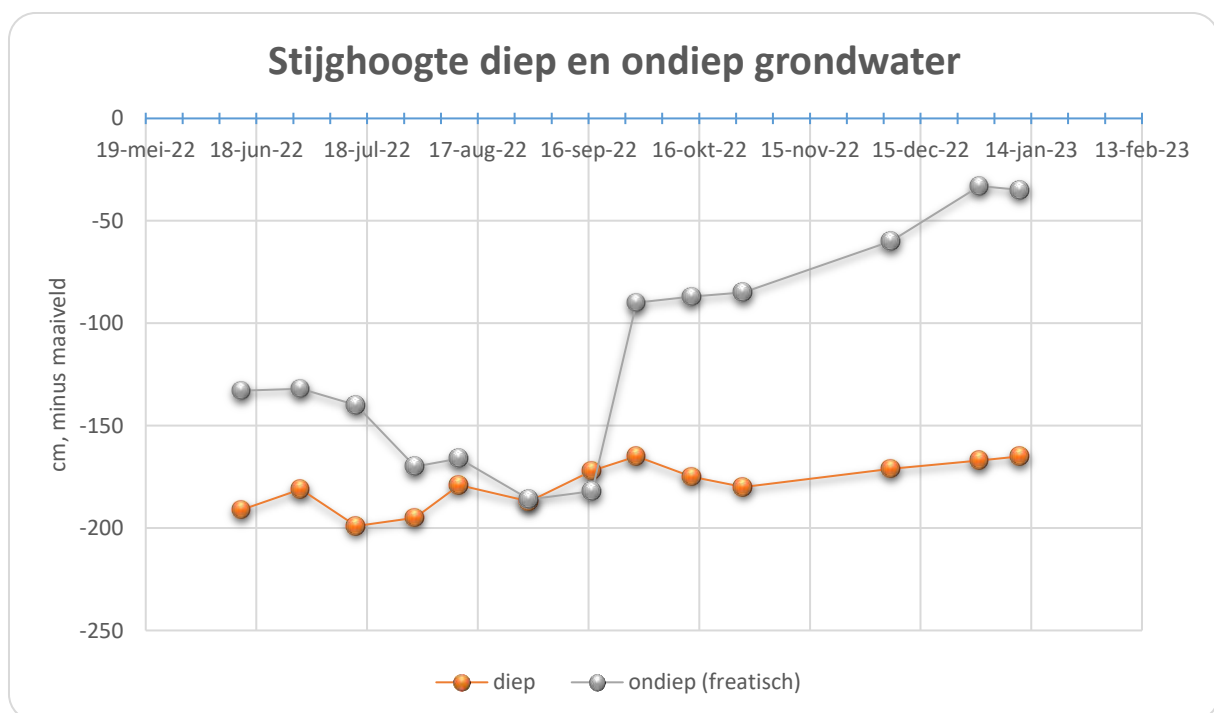
Bijlage 2 Grondwater in de peiling

In De Heimanshof bevinden zich naast de parkeerplaats op nr. 7 twee peilbuizen. Deze peilbuizen zijn geplaatst voor NME-lessen om grondwater te bemonsteren en de grondwaterstand te meten. De ondiepe peilbuis bevindt zich in de deklaag van klei en veen, 2-3 meter onder het maaiveld. De diepe peilbuis bevindt zich in de hieronder gelegen laag van zand, 13-14 meter onder het maaiveld. Vanaf juni zijn in de peilbuizen elke twee weken de grondwaterstanden gemeten. De resultaten hiervan zijn weergegeven in grafiek 1.

Planten, struiken en bomen zijn afhankelijk van het beschikbare water in de deklaag. Dit water noemen we freatisch of ondiep grondwater. De waterstand in deze laag wisselt sterk, afhankelijk van (langdurige) droogte of (hevige) regenval. De deklaag van klei en veen houdt het water behoorlijk lang vast, maar niet tijdens een lange droogte. Zo is in de grafiek te zien dat door de droogte in het voorjaar en zomer deze grondwaterstand is gezakt tot 180 cm onder het maaiveld. Na de hevige regenval in september is deze grondwaterstand bijna een meter gestegen. In het najaar en de winter stijgt deze grondwaterstand door het neerslagoverschot tot 30 cm onder het maaiveld, en staan regelmatig delen van de tuin blank. De deklaag houdt het water op deze momenten (te) goed vast. Met 724 mm neerslag was 2022 een relatief droog jaar in Hoofddorp. In grafiek 2 is de verdeling van de neerslag weergegeven per periode van twee weken, gemeten door het KNMI.

De stijghoogte van het water in de peilbuis die tot de watervoerende laag reikt verandert veel minder door het jaar heen. Deze wordt beïnvloed door het neerslagoverschot en de bemaling van de Haarlemmermeerpolder.

Grafiek 1

Grafiek 2

